

PREDLOZI 13 AMANDMANA NA PREDLOG ZAKONA O USTAVNOM SUDU

(16. januar 2015)

AMANDMAN I (čl. 10)	<i>Odlučivanje skupštinskog odbora o predlogu kandidata za sudije Ustavnog suda</i>
ILI AMANDMAN ZA POSLOVNIK SKUPŠTINE	
AMANDMAN II (čl. 34)	<i>Jačanje obaveze saradnje sa Ustavnim sudom propisivanjem ovlašćenja suda da naloži oduzimanje dokumentacije</i>
AMANDMAN III (čl. 45)	<i>Održavanje javne rasprave po pravilu</i>
AMANDMAN IV (novi)	<i>Rok za odlučivanje Ustavnog suda</i>
AMANDMAN V (čl. 52)	<i>Nadzor Ustavnog suda nad izvršavanjem sopstvenih odluka</i>
AMANDMAN VI (čl. 65)	<i>Propisivanje roka za usklađivanje zakona i drugog propisa</i>
AMANDMAN VII (čl. 67)	<i>Dejstvo odluke Ustavnog suda na sva lica kojima su prava oštećena pojedinačnim aktima donijetim na osnovu neustavnog ili nezakonitog propisa, a ne samo na lice koje je iniciralo odluku Ustavnog suda</i>
AMANDMAN VIII (čl. 68)	<i>Preciziranje da se ustavna žalba može podnijeti i zbog kršenja ljudskog prava koje nije garantovano Ustavom nego potvrđenim međunarodnim sporazumom</i>
AMANDMAN IX (čl. 69)	<i>Produženje roka od 30 na 90 dana za podnošenje ustavne žalbe</i>
AMANDMAN X (čl. 75)	<i>Ovlašćenje suda da odluči o povredi prava na koje žalba ukazuje, ali koje se u žalbi formalno ne ističe</i>
AMANDMAN XI (čl. 76)	<i>Dopuna ovlašćenja Ustavnog suda u odnosu na uklanjanje posljedica kršenja ljudskih prava</i>
AMANDMAN XII (novi)	<i>Uvođenje kaznenih odredbi zbog nesarađivanja sa sudom</i>
AMANDMAN XIII (novi)	<i>Ocjena ustavnosti zakona prije njegovog stupanja na snagu</i>

**PREDLOG AMANDMANA I NA ČLAN 10 PREDLOGA ZAKONA
ILI PREDLOG AMANDMANA NA POSLOVNIK SKUPŠTINE**

Član 10 Predloga glasi:

„Listu prijavljenih kandidata predlagač objavljuje na svojoj internet stranici, koja mora biti dostupna javnosti najmanje deset dana od dana objavljivanja.

Predlagač obavlja razgovor sa svim kandidatima koji su se prijavili na javni poziv, a koji ispunjavaju uslove za izbor sudije Ustavnog suda i, na osnovu dokaza o ispunjavanju uslova za izbor i rezultata razgovora sa kandidatima, sačinjava predlog za izbor sudije Ustavnog suda, koji mora biti obrazložen.

Predlog za izbor sudija sadrži onoliko kandidata koliko se bira sudija Ustavnog suda na predlog tog predlagača.”

Predlog amandmana na član 10 Predloga zakona:

Dodaje se stav 4, koji glasi:

”Nadležno radno tijelo Skupštine predlog za izbor sudija utvrđuje kvalifikovanom većinom svih članova.”

ili:

”Predlog za izbor sudija nadležnog radnog tijela Skupštine sadrži onoliko kandidata koji su ispunili uslove.”

Obrazloženje

Ustavnim promjenama predviđen je izbor sudija Ustavnog suda kvalifikovanom, dvotrećinskom većinom svih poslanika, da bi se obezbijedilo učešće opozicije u njihovom izboru. Međutim, ni Poslovníkom Skupštine Crne Gore, ni Predlogom zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Ustavnom sudu nije obezbijedeno da i predlagač - skupštinski odbor, odlučuje o predlogu za izbor sudija istom takvom, kvalifikovanom, većinom, već je Poslovníkom (čl. 65, st. 1) predviđeno da odbor odlučuje prostom većinom prisutnih glasova. Bez propisivanja kvalifikovane većine i za utvrđivanje predloga u radnom tijelu Skupštine, omogućeno je da se prethodna selekcija izvrši prostom većinom prisutnih članova skupštinskog odbora i tako ugrozi cilj predviđenog uslova dvotrećinskog izbora u plenumu - da u izboru značajno učestvuje i opozicija. Zbog toga je neophodno propisati da se i predlog kandidata za sudije Ustavnog suda u skupštinskom odboru utvrđuje kvalifikovanom većinom.

Obratiti pažnju u tom smislu i na *stav Venecijanske komisije iz tačke 14 mišljenja o Nacrtu zakona o Ustavnom sudu*, tj. preporuku da se posebno reguliše sastav nadležnog tijela skupštine kako bi se obezbijedilo da se u njemu nađu predstavnici svih političkih partija: “Therefore it is recommended that the Law on the Constitutional Court explicitly regulate the composition of

the “competent working body of the Parliament” such that the representatives of all political parties are represented therein.”

Alternativa je rješenje koje postoji u Hrvatskoj, i koje smatramo boljim, a prema kome nadležni odbor Skupštine kao predlagač ne utvrđuje predlog samo onoliko kandidata koliko Skupština i bira na predlog tog predlagača, već svih kandidata koji su ispunili uslove (vidi član 6 Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske, NN 49/02). O tome da su kandidati ispunili uslove, članovi nadležnog odbora Hrvatskog sabora glasaju kao i obično, prostom većinom. Ovakav predlog je detaljno razradila u svojoj ekspertizi profesorka Jasna Omejec, predsjednica Ustavnog suda Republike Hrvatske, koja je izrađena na zahtjev predlagača zakona, ministarstva pravde (pretpostavljamo da je ekspertiza dostupna poslanicima), ali on nažalost nije usvojen.

Ako se insistira na tome da skupštinski odbor utvrdi predlog samo onoliko kandidata koliko se i bira, pa tako suštinski predstavlja izbor plenuma u malom, onda taj predlog treba usvajati kvalifikovanom većinom i to od strane odbora u kome su zastupljene sve parlamentarne političke partije.

AMANDMAN II

Član 34 glasi:

Učesnici u postupku dužni su da u ostavljenom roku dostave Ustavnom sudu traženu dokumentaciju, podatke i obavještenja, kao i odgovor, odnosno mišljenje na navode i dokaze sadržane u predlogu, inicijativi, ustavnoj žalbi i žalbi.

Na obrazloženi zahtjev učesnika u postupku, Ustavni sud može produžiti rok iz stava 1 ovog člana.

Predlog amandmana na član 34:

Dodaje se novi stav 3:

„Ako državni organ ili lice iz stava 1 ne dostavi Ustavnom sudu traženu dokumentaciju u propisanom roku, Ustavni sud može naložiti oduzimanje akta, dokumentacije, drugih isprava i dokaza.“

Obrazloženje

Postojećom odredbom nije predviđeno nikakvo rješenje za slučaj da organ ili lice ne ispune obavezu saradnje sa Ustavnim sudom. Propisana “dužnost” saradnje sa Ustavnim sudom bez sankcije u slučaju propuštanja ostaje samo preporuka, dok, sa druge strane, nema garancije da će uslijed tog propuštanja postupak pred Ustavnim sudom biti moguće sprovesti do kraja. Polazeći od toga, odredbu člana 34 dopuniti tako da se propiše ovlašćenje Ustavnog suda da naloži oduzimanje dokumentacije, po uzoru na isto takvo rješenje koje postoji u Hrvatskoj.¹ Predložili smo i uvođenje kaznenih odredbi, kojima bi se predvidjele sankcije za lice koje

¹ Vidjeti čl. 25 st. 2 Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske (NN 99/99, 29/02 i 49/02).

propusti da postupi po nalogu Ustavnog suda, po uzoru na postojeće rješenje u Srbiji² (vidi predlog amandmana XIII).

AMANDMAN III

U glavi III "Postupak pred US i pravno dejstvo njegovih odluka", tačka 1) "Oblici rada US" predložemo izmjenu člana 45 "Javna rasprava" koji glasi:

Član 45

Ustavni sud će održati javnu raspravu kad ocijeni da je održavanje javne rasprave potrebno, a naročito kad se radi o složenom ustavno-pravnom pitanju.

Zakazivanje i održavanje javne rasprave, kao i druga pitanja koja se odnose na javnu raspravu, bliže se uređuju Poslovníkom.

Predlog amandmana na član 45:

Ustavni sud održava javnu raspravu u postupku ocjenjivanja ustavnosti ili zakonitosti, u postupku odlučivanja o izbornim sporovima, u postupku ocjenjivanja ustavnosti i zakonitosti referendumskog pitanja, kao i u postupku za zabranu rada političke partije ili nevladine organizacije.

Ustavni sud može odlučiti da se ne održi javna rasprava u postupku ocjenjivanja ustavnosti ili zakonitosti: ako ocijeni da je u toku postupka stvar dovoljno razjašnjena i da, na osnovu pribavljenih dokaza, može odlučiti i bez održavanja javne rasprave; ako je o istoj stvari već odlučivao, a nisu dati novi razlozi za drugačije odlučivanje u toj stvari, kao i ako postoje uslovi za obustavu postupka.

Ustavni sud može održati javnu raspravu i u drugim slučajevima kad ocijeni da je održavanje javne rasprave potrebno, a naročito kad se radi o složenom ustavno-pravnom pitanju ili kad se postavi pitanje ustavnosti ili zakonitosti o kome ne postoji stav Ustavnog suda.

Obrazloženje

Predlogom zakona javna rasprava je predviđena samo kao izuzetak o kome odlučuje Ustavni sud, što je neprimjereno nadležnostima koje ovaj sud ima i potrebi za jačanjem transparentnosti njegovog rada. Predloženi amandman obezbijeduje da Ustavni sud održi javnu raspravu uvijek kada odlučuje o zabrani političke partije ili nevladine organizacije, o ustavnosti referendumskog pitanja, u postupku odlučivanja u izbornim sporovima, ali i u slučajevima ocjenjivanja ustavnosti ili zakonitosti, osim izuzetno. Predviđeni su slučajevi kada nije nužno da se u postupku ocjenjivanja ustavnosti ili zakonitosti održi javna rasprava: ako je već odlučivao o istoj stvari, ako postoje uslovi za obustavu postupka, i sl.

² U Zakonu o Ustavnom sudu Srbije («Službeni glasnik RS» br. 109/2007, 99/2011, 18/13-Odluka US) predviđene su kaznene odredbe prema kojima nepostupanje učesnika predstavlja prekršaj (čl. 110 u vezi sa čl. 34).

U prilog predlogu je i mišljenje Venecijanske komisije o Nacrtu zakona, tačka 42: "It would be better specify a catalogue of criteria, in order to give to the Constitutional Court guidance when to hold public hearings..."

AMANDMAN IV

Predlaže se novi član.

Predlog novog člana 47a:

U okviru Glave III „POSTUPAK PRED USTAVNIM SUDOM I PRAVNO DEJSTVO NJEGOVIH ODLUKA“, u odjeljku 1. „Zajedničke odredbe“, dodaju se novi odsjek i član:

„6) Rok za odlučivanje Ustavnog suda

Član 47a

Ustavni sud o svakom predmetu mora odlučiti najkasnije u roku od osamnaest mjeseci od pokretanja postupka pred tim sudom.“

Obrazloženje

Neophodno je propisati rok za odlučivanje Ustavnog suda, imajući u vidu značaj efikasnog odlučivanja u postupcima koji se vode pred Ustavnim sudom za djelotvornu zaštitu ljudskih prava, kao i činjenicu da se u Crnoj Gori događalo da Ustavni sud i više od pet godina ne odluči o inicijativi za ocjenu ustavnosti odredbe zakona kojom se krše ljudska prava³. Takav rok, primjera radi, postoji u članu 33 Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske.

Podsjećamo da je Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o Ustavnom sudu iz septembra 2013, koji je usvojen nakon ustavnih amandmana iz jula 2013, bio propisan rok od 18 mjeseci u kojem je Ustavni sud morao da odluči. Smatramo da je ovo napredno rješenje sada neopravdano izostavljeno iz Predloga zakona. Treba imati u vidu i *upozorenje Venecijanske komisije iz tačke 57 mišljenja o Nacrtu zakona o Ustavnom sudu*: "Special attention should be given to shaping the constitutional complaint in a way which ensures that it is recognised as an effective remedy by the European Court of Human Rights, including for cases of excessive length of proceedings."⁴

Predloženi član bi se, eventualno, mogao modifikovati propisivanjem izuzetnih okolnosti kada sud iz objektivnih razloga ne može da odluči u predviđenom roku. Međutim, u tom slučaju je neophodno propisati i obavezu Ustavnog suda da o tome obavijesti podnosioca inicijative/žalbe/ustavne žalbe i obrazloži kašnjenje.

³ Misli se na odluku Ustavnog suda iz 2013. godine u odnosu na ustavnost čl. 230, st. 2 Zakonika o krivičnom postupku, koji je u međuvremenu prestao da važi.

⁴ [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2014\)033-e](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2014)033-e)

AMANDMAN V

Predlažemo dopunu čl. 52 koji se odnosi na izvršavanje odluka Ustavnog suda.

Član 52

Državni organi, organi državne uprave, organi lokalne samouprave, odnosno lokalne uprave, pravna lica i drugi subjekti koji vrše javna ovlašćenja dužni su da, u okviru svoje nadležnosti, izvršavaju odluke Ustavnog suda a njihovo izvršenje, kad je to potrebno, obezbjeđuje Vlada Crne Gore.

Ustavni sud može u odluci odrediti način izvršenja odluke, kao i organ koji je dužan da je izvrši.

Predlog amandmana na član 52:

U stavu 2, posle riječi „način“ dodaju se riječi „i rok“ tako da glasi:

„Ustavni sud može u odluci odrediti način i rok izvršenja odluke, kao i organ koji je dužan da je izvrši.“

Dodaju se i stavovi 3 i 4:

”U roku iz stava 2 ovog člana organ koji je obavezan da izvrši odluku Ustavnog suda dužan je da dostavi obavještenje o mjerama koje je preduzeo.

U slučaju nepostupanja, odnosno kašnjenja u izvršavanju ili obavještanju Ustavnog suda o preduzetim mjerama, Ustavni sud donosi rješenje kojim se utvrđuje da odluka Ustavnog suda nije izvršena, odnosno određuje način na koji će se odluka izvršiti ili zahtijeva od Vlade da obezbijedi izvršenje. Ovo rješenje dostavlja se nadležnom državnom tužiocu, kao i organu nadležnom za izvršenje kog odredi Ustavni sud.

Obrazloženje

U cilju djelotvorne pravne zaštite neophodno je propisati da organ koji ima obavezu da izvrši odluku Ustavnog suda mora da ga obavijesti da li je to i učinio i na koji način. U slučaju da nadležni organ ne postupi po nalogu Ustavnog suda, neophodno je propisati šta se dalje dešava, tj. ovlastiti Ustavni sud da u tom slučaju odredi način na koji će se odluka izvršiti. Na ovaj način se obezbjeđuje da Ustavni sud po donošenju odluke ostane nadležan za nadzor nad njenim izvršenjem. Dalje, rješenje dostavlja i državnom tužiocu, čime se stiču uslovi da državni tužilac po službenoj dužnosti preduzme i krivično gonjenje po osnovu krivičnog djela „Neizvršenje sudske odluke“ iz čl. 395 Krivičnog zakonika.

Predloženo rješenje poznaje i Bosna i Hercegovina u čl. 74 Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, donesenih na osnovu čl. VI tačke 2 Ustava BiH. Slična rješenja poznaju i ustavni sudovi Kolumbije, Južnoafričke republike i SAD.

Iako se izvršenje odluka Ustavnog suda zasniva prvenstveno na njegovom autoritetu, potrebno je propisati i mehanizme koji se mogu aktivirati onda kada autoritet nije dovoljan u izvršenju odluke suda. Na ovaj način se podržava jedan od osnovnih postulata vladavine prava - princip

pravne sigurnosti. Iako je propisano da u slučaju potrebe Vlada obezbjeđuje izvršenje odluke, neophodno je da Ustavni sud bude ovlašćen da dobije obavještenje o izvršenju i da zahtijeva od Vlade da obezbijedi izvršenje. Na ovaj način se obezbijeduje, odnosno jača i autoritet Ustavnog suda.

AMANDMAN VI

Predlažemo dopunu člana 65:

Član 65

Ako bi zbog prestanka važenja zakona za koji je Ustavni sud utvrdio da nije u saglasnosti sa Ustavom i potvrđenim i objavljenim međunarodnim ugovorima, odnosno zbog prestanka važenja drugog propisa i opšteg akta za koji je Ustavni sud utvrdio da nije u saglasnosti sa Ustavom i zakonom, na dan objavljivanja odluke Ustavnog suda nastala pravna praznina, Ustavni sud u odluci određuje datum objavljivanja odluke u „Službenom listu Crne Gore” i o tome obavještava nadležne države organe i javnost na internet stranici, a učesnicima u postupku dostavlja odluku.

Ako se do datuma određenog u odluci iz stava 1 ovog člana, zakon usagласi sa Ustavom i potvrđenim i objavljenim međunarodnim ugovorima, odnosno drugi propis i opšti akt sa Ustavom i zakonom, Ustavni sud ispituje da li su otklonjene posljedice primjene tog zakona, odnosno drugog propisa ili opšteg akta.

Ako u slučaju iz stava 2 ovog člana Ustavni sud utvrdi da su otklonjene posljedice primjene zakona, odnosno drugog propisa i opšteg akta, neće objaviti odluku, a postupak će obustaviti.

Ako u slučaju iz stava 2 ovoga člana Ustavni sud utvrdi da nijesu otklonjene posljedice primjene zakona, odnosno drugog propisa i opšteg akta, odluku će objaviti u “Službenom listu Crne Gore”.

Predlog amandmana na član 65

Dodaje se novi stav, posle stava 1, koji glasi:

”Datum koji Ustavni sud odredi za objavljivanje odluke u Službenom listu može biti do 45 dana od dana usvajanja odluke.”

Stavovi 2, 3 i 4 postaju stavovi 3, 4 i 5.

Obrazloženje:

U legitimnom cilju sprečavanja poremećaja u pravnom poretku i pravnih praznina koje nekada mogu izazvati znatnu štetu, ima opravdanja rešenje predloženo u stavu 1 da Ustavni sud blagovremeno najavi datum stupanja na snagu svoje odluke danom objavljivanja u “Službenom listu”, kako bi omogućio zakonodavcu, odnosno drugim nadležnim donosiocima propisa da hitno usvoje propis koji će biti usaglašen sa ustavom i zakonom. Međutim, u ovakvom izuzetnom slučaju **mora se propisati maksimalan rok za odlaganje objavljivanja odluke – od najduže 45 dana** – da bi se osigurala pravna sigurnost, spriječila arbitrarnost i druge zloupotrebe ustavnih prava građana.

HRA inače smatra da predloženi stavovi 2, 3 i 4, kao i stav 2 člana 149 Ustava unose pravnu nesigurnost jer dozvoljavaju Ustavnom sudu da procjenjuje da li su ili nisu otklonjene sve posljedice neustavnosti, što je po našem mišljenju u praksi po pravilu nemoguće utvrditi. Imajući u vidu da sada nije na dnevnom redu promjena Ustava, ne predlažemo ni promjenu ostalih stavova ovog člana.

AMANDMAN VII

Predlaže se promjena u stavu 1 člana 67, koji glasi:

Član 67

Svako kome je povrijeđeno pravo konačnim ili pravosnažnim pojedinačnim aktom, donijetim na osnovu zakona ili drugog propisa i opšteg akta za koji je po njegovoj inicijativi odlukom Ustavnog suda utvrđeno da nije bio ili da nije u saglasnosti sa Ustavom, potvrđenim i objavljenim međunarodnim ugovorima ili zakonom, ima pravo da traži od nadležnog organa izmjenu tog pojedinačnog akta, ako ta izmjena ne utiče na prava savjesnih trećih lica.

Predlog za izmjenu konačnog ili pravosnažnog pojedinačnog akta iz stava 1 ovog člana, može se podnijeti u roku od šest mjeseci od dana objavljivanja odluke u "Službenom listu Crne Gore".

Ustavni sud može odlukom kojom utvrdi da zakon ili drugi propis i opšti akt nije u saglasnosti sa Ustavom, potvrđenim i objavljenim međunarodnim ugovorima ili zakonom, odrediti način naknade štete za sva lica kojima je povrijeđeno pravo konačnim ili pravosnažnim pojedinačnim aktom donijetim na osnovu tog zakona ili drugog propisa, nezavisno od toga da li su podnijeli inicijativu za ocjenu saglasnosti zakona ili drugog propisa i opšteg akta sa Ustavom, potvrđenim i objavljenim međunarodnim ugovorima ili zakonom.

Predlog amandmana na čl. 67:

Iz stava 1 brišu se riječi „po njegovoj inicijativi“.

Obrazloženje

Predlogom zakona je propisano nepravedno restriktivno rješenje, po kome izmjenu pojedinačnog akta donijetog na osnovu neustavnog zakona ili nezakonitog drugog propisa može da traži samo ono lice na osnovu čije inicijative je Ustavni sud postupao. Primjera radi, ako sud donese suštinski iste presude na osnovu zakona ili drugog propisa koji se naknadno pokaže neustavnim ili nezakonitim, dejstvo presude Ustavnog suda se ovim nepravedno ograničava samo na pojedinačni akt (npr. presudu) koja je donijeta u odnosu na lice koje je podnijelo inicijativu za ocjenu ustavnosti ili zakonitosti, a ne i u odnosu na druge koji su na isti način oštećeni. Na ovaj način se krši i Ustavno načelo o jednakosti svih pred zakonom (čl. 17), odnosno na jednaku zaštitu prava i sloboda (čl. 19). Formulacija stava 1 ovog člana je suprotna i članu 66, koji govori o izvršenju konačnih i pravosnažnih pojedinačnih akata donijetih na osnovu propisa koji se više ne mogu primjenjivati, ali taj član, sam po sebi, ne može da ublaži

ograničavajuće dejstvo sporne odredbe stava 1 člana 67 jer ne obezbjeđuje izmjenu akta i ne uređuje situaciju kada je akt već izvršen.

Zakoni u okruženju – Srbije, Hrvatske i Slovenije – ne propisuju ništa slično. Zakon o Ustavnom sudu Srbije članom 87 predviđa: „Ako je pojedinačnim aktom ili radnjom povređeno ili uskraćeno Ustavom zajemčeno ljudsko ili manjinsko pravo i sloboda više lica, a samo neki od njih su podneli ustavnu žalbu, **odluka Ustavnog suda odnosi se i na lica koja nisu podnela ustavnu žalbu, ako se nalaze u istoj pravnoj situaciji.**“

Zakon o Ustavnom sudu Hrvatske u članu 57, stav 2 propisuje: ”U slučaju da utvrdi neustavnost ukinutog ili izmijenjenog zakona odnosno neustavnost ili nezakonitost drugog propisa iz stavka 1. ovoga članka, Ustavni sud donijet će odluku o njegovoj neustavnosti ili nezakonitosti na temelju koje **svatko kome je povrijeđeno pravo pravomoćnim pojedinačnim aktom donijetim na temelju ukinutog ili izmijenjenog zakona ili drugog propisa ima pravo tražiti od nadležnog tijela izmjenu tog pojedinačnog akta** odgovarajućom primjenom odredbi članka 58. ovoga Ustavnog zakona.”

Zakon o Ustavnom sodišču Slovenije u članu 46, stav 1 propisuje: ”**Svako ko trpi štetne posljedice zbog propisa ili opšteg akta koji je bio poništen je nadležan da zatraži da se te posljedice isprave.**”

AMANDMAN VIII

Predlaže se dopuna stava 1 člana 68 Predloga zakona o Ustavnom sudu.

Član 68

Ustavnu žalbu može podnijeti svako fizičko i pravno lice, organizacija, naselje, grupa lica i drugi oblici organizovanja koji nemaju svojstvo pravnog lica, ako smatraju da im je povrijeđeno ljudsko pravo ili sloboda zajemčeni Ustavom, pojedinačnim aktom, radnjom ili nepostupanjem državnog organa, organa državne uprave, organa lokalne samouprave, odnosno lokalne uprave, pravnog lica ili drugog subjekta koji vrši javna ovlašćenja.

Ustavna žalba može se podnijeti nakon iscrpljivanja djelotvornih pravnih sredstava, koja podrazumijevaju da je podnosilac ustavne žalbe u postupku iskoristio sva pravna sredstva na koja je imao pravo u skladu sa zakonom, uključujući i djelotvorna i vanredna pravna sredstva i druga posebna pravna sredstva koja mogu dovesti do izmjene pojedinačnog akta u korist podnosioca ustavne žalbe, odnosno do prestanka ili ispravljanja radnje, odnosno prekida nepostupanja državnog organa, organa državne uprave, organa lokalne samouprave, odnosno lokalne uprave, pravnog lica ili drugog subjekta koji vrši javna ovlašćenja.

Ustavna žalba se može podnijeti i prije iscrpljivanja pravnih sredstava iz stava 2 ovog člana, ako podnosilac ustavne žalbe dokaže da pravno sredstvo na koje ima pravo u konkretnom predmetu nije ili ne bi bilo djelotvorno.

Predlog amandmana na čl. 68:

U stavu 1, poslije riječi ”Ustavom”, dodati riječi ”ili potvrđenim međunarodnim sporazumom”, tako da glasi:

”Ustavnu žalbu može podnijeti svako fizičko i pravno lice, organizacija, naselje, grupa lica i drugi oblici organizovanja koji nemaju svojstvo pravnog lica, ako smatraju da im je povrijeđeno ljudsko pravo ili sloboda zajemčeni Ustavom ili potvrđenim međunarodnim sporazumom, pojedinačnim aktom, radnjom ili nepostupanjem državnog organa, organa državne uprave, organa lokalne samouprave, odnosno lokalne uprave, pravnog lica ili drugog subjekta koji vrši javna ovlašćenja.”

Obrazloženje

Amandman se predlaže u cilju usklađivanja zakonskog teksta sa članom 17, stav 1 Ustava Crne Gore koji glasi: ”Prava i slobode ostvaruju se na osnovu Ustava *i potvrđenih međunarodnih sporazuma*” (kurziv naš), kao i sa članovima 54-60 samog Predloga zakona o Ustavnom sudu u kome se takođe dosledno govori o ”ocjeni saglasnosti zakona sa Ustavom *i potvrđenim i objavljenim međunarodnim ugovorima*” (kurziv naš). U skladu sa citiranim čl. 17, st. 1 Ustava Crne Gore, Zakon izričito treba da omogući podnošenje ustavnih žalbi zbog kršenja prava koja su garantovana ratifikovanim međunarodnim ugovorima o ljudskim pravima, ali ne i Ustavom Crne Gore. Takva prava su, primjera radi, pravo na vodu, hranu ili adekvatne uslove stanovanja, propisana Međunarodnim paktom o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima.

AMANDMAN IX

Predlaže se izmjena stava 1 člana 69:

Član 69

Ustavna žalba se podnosi u roku od 30 dana od:

- dana dostavljanja pojedinačnog akta protiv kojeg se može podnijeti ustavna žalba u skladu sa ovim zakonom;

- dana prestanka trenutne radnje kojom je povrijeđeno ljudsko pravo ili sloboda zajemčeni Ustavom, ako protiv te radnje nema djelotvornog pravnog sredstva;

- posljednjeg dana u kojem se moglo izbjeći nepostupanje kojim je povrijeđeno ljudsko pravo ili sloboda zajemčeni Ustavom, ako protiv tog nepostupanja nema djelotvornog pravnog sredstva.

Ako se radi o radnji ili nepostupanju koje neprekidno traje duže vrijeme, ustavna žalba može se podnijeti i dok ta radnja odnosno nepostupanje traje, ako podnosilac u ustavnoj žalbi obrazloži zbog čega ta radnja odnosno nepostupanje dovodi do trajne povrede nekog njegovog ljudskog prava ili slobode zajemčenih Ustavom, u čemu se trajna povreda tog prava ili slobode sastoji i dokaže da protiv te radnje ili nepostupanja ne postoji djelotvorno pravno sredstvo.

Ako se u slučaju iz stava 2 ovog člana radi o nepostupanju suda u razumnom roku, ustavna žalba može se podnijeti samo ako su prethodno iscrpljena pravna sredstva za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku, u skladu sa zakonom kojim se uređuje zaštita prava na suđenje u razumnom roku, odnosno ako podnosilac ustavne žalbe dokaže da ta sredstva nijesu ili ne bi bila djelotvorna.

Predlog amandmana na čl. 69:

U stavu 1 člana 69, mijenja se broj 30 u broj 90, tako da glasi:

„Ustavna žalba se podnosi u roku od 90 dana od:

... .“

Obrazloženje

Skraćenje roka za podnošenje ustavne žalbe sa prethodnih 60 na 30 dana nije opravdano jer će ograničiti zaštitu ljudskih prava. I do sada je u praksi bilo slučajeva kada su osnovane žalbe bile odbačene samo zbog propuštanja roka od 60 dana. Situacija će biti samo još gora sa skraćenjem roka. Predlažemo da se rok produži na 90 dana, ili da se bar ostavi rok od 60 dana, kako je predlagala ekspertkinja, profesorka Jasna Omejec, predsjednica Ustavnog suda Republike Hrvatske (čl. 28 njenog predloga).

AMANDMAN X

Predlaže se izmjena člana 75:

Član 75

Ustavni sud odlučuje samo o povredi ljudskog prava ili slobode zajemčene Ustavom na koju se ukazuje u ustavnoj žalbi.

Predlog amandmana na čl. 75:

Tekst čl. 75 Predloga postaje stav 1, iz koga se briše riječ „samo“, tako da glasi:

„Ustavni sud odlučuje o povredi ljudskog prava ili slobode zajemčene Ustavom na koju se ukazuje u ustavnoj žalbi.

Dodaje se stav 2 koji glasi:

„Ustavni sud može odlučiti i o povredi prava koja se u ustavnoj žalbi izričito ne ističe, ali na koje ustavna žalba ukazuje.“

Obrazloženje

Odlučivanje suda samo o povredi ljudskog prava i slobode na koje se izričito ukazuje u ustavnoj žalbi predstavlja ograničenje koje nije u skladu sa načelom obezbjeđenja djelotvorne zaštite ljudskih prava svima onima kojima su ona ugrožena od strane državnih organa Crne Gore.

Nadležnost Evropskog suda za ljudska prava nije ograničena na ovaj način pa taj sud može da konstatuje kršenje prava na koje se podnosilac predstavke nije izričito pozvao u svojoj predstavci. Osim toga, ova odredba utiče na dostupnost ovog pravnog lijeka, što je jedan od elemenata njegove djelotvornosti. Konačno, imajući u vidu da Ustavni sud ni do sada, ni ubuduće neće biti ograničen predlogom, odnosno inicijativom za ocjenu ustavnosti i zakonitosti (čl. 41 važećeg Zakona o ustavnom sudu, odnosno čl. 59 Predloga zakona o ustavnom sudu), u istom duhu zaštite ljudskih prava nema opravdanja da takvo ograničenje postoji prilikom postupanja po ustavnoj žalbi.

AMANDMAN XI

Predlaže se izmjena člana 76 Predloga zakona o Ustavnom sudu:

Član 76

Kad Ustavni sud utvrdi da je osporenim pojedinačnim aktom povrijeđeno ljudsko pravo ili sloboda zajemčeni Ustavom, usvojiće ustavnu žalbu i ukinuće taj akt, u cjelini ili djelimično i predmet vratiti na ponovni postupak organu koji je donio ukinuti akt.

Ako je u toku postupka odlučivanja po ustavnoj žalbi prestalo pravno dejstvo pojedinačnog akta koji je predmet ustavne žalbe, a Ustavni sud utvrdi da je tim aktom povrijeđeno ljudsko pravo ili sloboda zajemčeni Ustavom, donijeće odluku kojom se usvaja ustavna žalba i odrediti način pravičnog zadovoljenja podnosioca ustavne žalbe zbog pretrpljene povrede ljudskog prava ili slobode zajemčenih Ustavom.

U slučaju kad je povreda učinjena radnjom ili nepostupanjem državnog organa, organa državne uprave, organa lokalne samouprave, odnosno lokalne uprave, pravnog lica ili drugog subjekta koji vrši javna ovlašćenja, odlukom kojom se usvaja ustavna žalba Ustavni sud zabraniće dalje vršenje radnje odnosno naložiće donošenje akta ili preduzimanje druge odgovarajuće mjere ili radnje kojom se ispravljaju već nastale odnosno otklanjaju buduće štetne posljedice utvrđene povrede ljudskog prava ili slobode zajemčenih Ustavom.

Predlog amandmana na čl. 76:

Dodaje se stav 4 koji glasi:

„Ustavni sud može odrediti da se posljedice nastale donošenjem pojedinačnog akta iz stava 1, nanijete radnjom ili nepostupanjem iz stava 3, otklone povraćajem u pređašnje stanje, naknadom štete ili na drugi način.“

Objasnenje

Predloženim stavom se ovlašćenja Ustavnog suda u slučajevima predviđenim u stavu 1 i 3 upodobljavaju ovlašćenjima Ustavnog suda propisanim u slučaju "kada je prestalo dejstvo pojedinačnog akta", koja su predviđena u stavu 2. Naime, neophodno je dati Ustavnom ovlašćenju da odredi "način pravičnog zadovoljenja podnosioca ustavne žalbe" i u ostalim slučajevima, kada je šteta nanijeta donijetim pojedinačnim aktom koji je već na snazi, a neće moći da bude otklonjena samim donošenjem novog akta, kao i u slučajevima kada se zabranom daljeg vršenja osporene radnje ili preduzimanjem druge mjere ne mogu sanirati nastale štetne posljedice.

Ustavnom sudu treba omogućiti i da dosudi pravično zadovoljenje zbog nastalog kršenja prava, a ne da se u svakom slučaju podnosilac žalbe primorava da naknadno vodi posebnu parnicu za obeštećenje zbog pretrpljene povrede prava. Tako Zakon o Ustavnom sudu Srbije u članu 89, stav 2 i 3 predviđa: „Kada Ustavni sud utvrdi da je osporenim pojedinačnim aktom ili radnjom povrijeđeno ili uskraćeno ljudsko ili manjinsko pravo i sloboda zajemčena Ustavom, može poništiti pojedinačni akt, zabraniti dalje vršenje radnje ili odrediti preduzimanje druge mere ili radnje kojom se otklanjaju štetne posledice utvrđene povrede ili uskraćivanja zajemčenih

prava i sloboda i odrediti način pravičnog zadovoljenja podnosioca. Odlukom kojom se usvaja ustavna žalba Ustavni sud će odlučiti i o zahtevu podnosioca ustavne žalbe za naknadu materijalne, odnosno nematerijalne štete, kada je takav zahtev postavljen.“ Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine⁵ u članu 76 sadrže odredbu prema kojoj ako sud utvrdi da se izmjenom pojedinačnog akta ne mogu otkloniti posljedice nastale primjenom odredbi za koje je utvrđeno da su nesaglasne, Ustavni sud može, na zahtjev zainteresiranog lica, odrediti da se te posljedice otklone *povratom u pređašnje stanje, naknadom štete ili na drugi način*. U tom smislu, vidjeti i predlog profesorke Jasne Omejec, predsjednice Ustavnog suda Republike Hrvatske, dat u članu 31 njenog predloga.

AMANDMAN XII

Predlažemo dodavanje novog člana:

Predlog amandmana:

Dodaje se nova Glava „IV. KAZNENE ODREDBE“ i novi čl. 112a koji glasi:

„Novčanom kaznom od 1.000 do 10.000 eura kazniće se za prekršaj učesnik u postupku koji u roku ne dostavi Ustavnom sudu osporeni akt, traženu dokumentaciju, podatke i obavještenja, kao i odgovor, odnosno mišljenje na navode i dokaze sadržane u predlogu, inicijativi, ustavnoj žalbi i žalbi.

Za prekršaj iz stava 1. ovog člana kazniće se i odgovorno lice u organizaciji, državnom organu, odnosno drugom pravnom licu novčanom kaznom do 1.000 eura.“

Obrazloženje

Smatramo da je sankcija neophodna da obezbijedi saradnju sa Ustavnim sudom. Na ovaj način dužnost saradnje sa Ustavnim sudom ne ostaje samo na nivou preporuke. Predlog je izrađen po uzoru na član 110 Zakona o Ustavnom sudu Republike Srbije. Predlog zakona o specijalnom državnom tužilaštvu takođe predviđa sličnu odredbu. Nema opravdanja da obaveza saradnje sa Ustavnim sudom ne bude podržana sankcijom, za razliku od obaveze saradnje sa Specijalnim državnim tužilaštvom.

AMANDMAN XIII

Predlažemo dodavanje novog člana:

U okviru Glave III „POSTUPAK PRED USTAVNIM SUDOM I PRAVNO DEJSTVO NJEGOVIH ODLUKA“, u odjeljku 2. „Postupak za ocjenu saglasnosti zakona sa Ustavom i potvrđenim i objavljenim međunarodnim ugovorima i postupak za ocjenu saglasnosti drugih propisa i opštih akata sa Ustavom i zakonom“, dodaje se novi član:

Ocjena ustavnosti zakona prije njegovog stupanja na snagu

⁵ Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, broj 60/05

Član 56a

Ustavni sud može cijeniti i ustavnost zakona koji je izglasan, a ukazom još nije proglašen. Ako zakon bude proglašen prije donošenja odluke o ustavnosti, Ustavni sud će nastaviti da postupa prema zahtjevu, u skladu sa redovnim postupkom za ocjenu ustavnosti zakona. Ako Ustavni sud donese odluku o neustavnosti zakona prije nego što zakon bude proglašen, ova odluka stupa na snagu danom proglašenja zakona.

Obrazloženje

Postoje situacije kada se predlažu rješenja sporne ustavnosti, posebno u odnosu na usklađenost sa međunarodnim ugovorima o ljudskim pravima. Takva situacija je nedavno nastala u slučaju predloženih izmjena Zakona o medijima, kada je predsjednik Skupštine zatražio mišljenje Venecijanske komisije. Zbog toga bi trebalo propisati mogućnost ocjene ustavnosti zakona koji je izglasan, ali još uvijek nije proglašen i stupio na snagu, kako bi se predupredile štetne posljedice uslijed neustavnosti njegovih rješenja. Sličnu odredbu sadrži i Ustav Republike Srbije (čl. 169). Predlog odredbe je izrađen tako da je saglasan sa Ustavom Crne Gore, članovima 149 (Nadležnost) i 150 (Pokretanje postupka).